

Ekochefen Anne Lagercrantz måste se över rutinerna, efter att polisen använt dokument på hemsidan för att spåra källan i Saudi- affären, skriver Nils Funcke. Foto: MIKAEL SJÖBERG Foto: Mikael Sjöberg

Ekots slarv hjälpte till att spåra källan

"Den lärdom Ekot och andra medier bör dra är att man inte kan vara nog försiktig.

Polisen använde dokument på Ekots hemsida för att ringa in källorna i Saudiaffären - Ekochefen Anne Lagercrantz måste se över rutinerna, skriver Nils Funcke.

Förundersökningsprotokollet ger en inblick i hur myndigheterna hanterar sekretesskyddade uppgifter, hur åklagare letar efter källor och hur ovarsamhet från medierna riskerar att röja källan.

Utredningen om brott mot tystnadsplikten i den så kallade Saudiaffären saknar en god spionthrillers stilistiska skärpa men saknar inte spänning.

När Sveriges Radio på sin webbplats publicerade hemliga dokument om den planerade vapenfabriken startade justitiekanslern, JK, två förundersökningar för brott mot tystnadsplikten.

En av förundersökningarna lades ned relativt snabbt eftersom det inte gick att ringa in läckan. De kopior av dokument som skulle kunnat skapa klarhet var insamlade och destruerade.

Däremot hade åklagaren bättre förutsättningar att nå framgång med den andra förundersökningen. Dessvärre tack vare Ekot.

Det är fascinerande och lärorikt att se hur utredarna med hjälp av Ekots publicerade dokument försöker ringa in och avslöja källan.

Ett av de publicerade dokumenten gäller anteckningar från en träff mellan representanter från FOI (Försvarets forskningsinstitut) och partnern i Saudi- arabien, MODA. Handlingen hemligstämplas vid ankomsten till FOI och klassificeras som "secret". Denna den näst högsta av fyra säkerhetsklasser innebär bland annat att de som får ta del av handlingen inte får visa den för någon annan, de får inte kopiera den och måste förvara den i säkerhetsskåpet på tjänsterummet. Endast med tillstånd får den tas med utanför FOI:s lokaler och ska då hållas under ständig uppsikt. En gång om året kontrolleras var handlingen finns.

Den aktuella handlingen har upprättats i sex exemplar. De är numrerade för hand med "Ex" följt av numret. Ett av exemplaren har kopierats och stämplat med "Kopia". I en särskild liggare framgår vem som kvitterat ut vilket exemplar när.

Enligt förundersökningen ska elva personer vid FOI haft tillgång till något eller några av de hemliga dokument Ekot publicerat. Det är sannolikt så många att det inte vore meningsfullt att driva förundersökningen vidare. Men Ekots misstag begränsar kretsen av misstänkta.

Ekot har inte maskat dokumentet tillräckligt. Dels syns halva ordet "Ex" och nedre delen av en siffra och dels syns hålen efter häftan som ursprungligen hållit ihop sidorna.

SKL (Statens kriminaltekniska laboratorium) får i uppdrag att jämföra det av Ekot publicerade dokumentet med de sex numrerade originalen samt kopian.

Visserligen har JK hemligstämplat SKL:s slutsatser. Men det räcker med en Kalle Blomkvist för att notera att Ekots dokument bär nummer 6.

Efterforskningarna leder till att åklagaren låter förhöra en person som "*skäligen misstänkt*" samt ett "*vittne*". Vem som delges misstanke om brott är liksom vad som kommer fram under förhören hemligstämplat och därmed går det inte att säga om det är innehavaren av nummer 6 som är misstänkt eller någon annan.

Den lärdom Ekot och andra medier bör dra är att man inte kan vara nog försiktig om man kommer över dokument med hemliga uppgifter. Den första frågan redaktionen bör ställa sig är om man över- huvudtaget ska berätta att man har tillgång till ett hemligt dokument. Berättar man det får myndigheterna bekräftat att någon sannolikt begått ett brott och utrymmet för att underlåta att inleda en förundersökning finns inte. Är det av något skäl nödvändigt att berätta om dokumenten och publicera dem måste försiktigheten övergå i pedantisk noggrannhet. Minsta misstag, slarv eller förbiseende kan räcka för att röja en källa.

Även om det finns frågetecken framstår det som att källan i Saudiaffären kommit undan ett åtal med blotta förskräckelsen. Däremot torde vi sannolikt aldrig få veta vilka eventuella åtgärder FOI vid- tagit mot enskilda.

Förundersökningen reser också frågan om regeringen och FOI levtt upp till offentlighetsprincipens bokstav och anda. I artikel 4 i avtalet mellan Sverige och Saudiarabien från 2005 heter det bland annat att sekretess ska gälla enligt bestämmelserna i "*de båda länderna*". Ska det tolkas som att det som anses sekretessbelagt i Saudiarabien också ska vara det i Sverige? Hur långt får ett "*samråd*" gå innan den svenska öppenheten ersatts med saudisk sekretess? Vilka avtal om sekretess har FOI slutit med Saudiarabien? Hur får svenska myndigheter använda "*top secret*" och "*secret*" utan att det strider mot reglerna i offentlighets- och sekretesslagen?

JK har maskat delar av förundersökningen av hänsyn till den misstänktes "*personliga förhållanden*". För att kunna granska hur JK agerat som åklagare bör ytterligare delar av förundersökningen avhemligas. JK:s maskning framstår som alltför och onödigt långtgående.

Ekochefen Anne Lagercrantz och övriga mediechefer bör läsa förundersökningen och dra lärdom av Ekots misstag och se över rutinerna. JO respektive KU bör inleda ett initiativ- ärende om offentlighetsprincipen följts och JK ompröva maskningen av förundersökningen.

NILS FUNCKE

Frilansjournalist och tryckfrihets- expert. Han har tidigare varit chefredaktör för Riksdag & Departement och sekreterare i Yttrandefrihetskommittén.

Publicerad 26 apr 2013 07:52

Adress till denna artikel:

<http://www.expressen.se/debatt/ekots-slarv-hjalpte-till-att-spara-kallan>